

Departament de Geografia

GESTIÓ I PLANIFICACIÓ DELS RECURSOS I DEL TERRITORI

La intervenció planificada sobre el territori:

plans i projectes, teories i propostes, mètodes i models, objectius i estratègies

curs 2002-03

Llicenciatura de Ciències Ambientals; assignatura troncal; codi 23827; segon cicle; 10 crèdits

Professors:

Abel Albet i Mas

tel. 935811577; abel.albet@uab.es

horari d'atenció: dm + dj 11h a 12h

despatx B9-036 (Dep. Geografia)

Francesc Muñoz Ramírez

tel. 935813429; ilgea@blues.uab.es

despatx B9-076 (Dep. Geografia)

Programa orientatiu

EL TERRITORI, NECESSITAT D'ORDENACIÓ I DE PLANIFICACIÓ

La intervenció en el territori i en l'assignació de recursos

L'escala i l'àmbit de les disfuncionalitats i de l'ordenació

El procés de planificació: polítiques territorials i pràctiques socials

LA CIUTAT I EL TERRITORI

Els agents de producció urbana

Formes de creixement de la ciutat

La ciutat com element vertebrador del territori. Els sistemes de ciutats

EL MARC ADMINISTRATIU DE LES POLÍTIQUES TERRITORIALS

La legislació urbanística i territorial

La gestió, el control i la revisió del planejament

Implementació del planejament

DE L'ORDENACIÓ A LA PLANIFICACIÓ

Característiques de la intervenció planificadora

Mètodes i models d'ordenació, localització i planificació

El planejament urbanístic municipal

La planificació territorial: les àrees i les regions metropolitanes

La planificació territorial: els plans generals

La planificació sectorial

La planificació estratègica

Els plans de gestió i administració territorial

APORTACIONS CLÀSSIQUES AL PENSAMENT TERRITORIAL

Estudis, propostes i projectes d'ordenació territorial i urbana a Catalunya fins el 1939

Estudis, propostes i projectes d'ordenació territorial i urbana a escala internacional

**REFLEXIONS I EXPERIÈNCIES CONTEMPORÀNIES A L'ENTORN DE
L'ORDENACIÓ TERRITORIAL I URBANA**

Algunes reflexions conceptuals sobre la ciutat, el territori i la necessitat de la seva ordenació

Algunes experiències de planejament territorial a Espanya i Europa

Bibliografia bàsica

- Actes de les I Jornades de Geografia i Urbanisme Girona: Universitat de Girona, 1995
- ALBERTI, Marina (et alii) (1994). *La città sostenibile. Analisi, scenario e proposte per una ecologia urbana in Europa* Milano: Franco Angeli
- BEAUCHARD, Jacques (1999). *La bataille du territoire. Mutation spatiale et aménagement du territoire*. Paris: l'Harmattan.
- BENEVOLO, Leonardo (1963). *Le origini dell'urbanistica moderna* Bari: Laterza [trad. cast. *Orígenes del urbanismo moderno* Madrid: H. Blume; 1979]
- BLUMENFELD, Hervé (1993). "L'exercice du plan en Europe: lecture comparée", *Cahiers de l'Institut d'Aménagement et d'Urbanisme de la Région d'Ile-de-France*, 104-105; pp. 45-72
- BONET CORREA, Antonio (1995). *Las claves del urbanismo*. Barcelona: Planeta.
- BORJA, Jordi; MUXÍ, Zaida (2001). *L'espai públic: ciutat i ciutadania*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- BRU, Josepa (2000). *Medi ambient i intervenció en el territori. Bases formatives i nous recursos per al treball interdisciplinari*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Medi Ambient.
- BUSQUETS, Joan (1992). *Barcelona. Evolución urbanística de una capital compacta* Madrid: Mapfre
- CAMPOS VENUTI, Giuseppe (1983). *Città, Metropoli, Tecnologia. Le politiche di pianificazione territoriale* Milano: Franco Angeli
- CAMPOS VENUTI, Giuseppe (1988). *La terza generazione dell'urbanistica* Milano: Franco Angeli
- CARCELLER, Xavier; PÉREZ, Carlos (1993). *Legislació urbanística a Catalunya. Curs bàsic* Barcelona: Edicions Universitat Politècnica de Catalunya
- CASTAÑER, Margarida; VICENTE, Joan (eds.) (1999). *Mercat del sòl i planejament. Actes de les IV Jornades de Geografia i Urbanisme*. Girona: Universitat de Girona.
- CERVELLATI, Pier Luigi (1984). *La città post-industriale* Bologna: Il Mulino
- CERVELLATI, Pier Luigi (1991). *La città bella. Il recupero dell'ambiente urbano* Bologna: Il Mulino
- CHOAY, Françoise (1965). *El urbanismo. Utopías y realidades* Barcelona: Lumen; 1970
- CHUECA GOITIA, Fernando (1968). *Breve historia del urbanismo*. Madrid: Alianza Editorial.
- COLL, J. Ignasi; GUARNER, Victoriano; HOSTA, Lluís (1992). *La pràctica de la gestió urbanística* Barcelona: Generalitat de Catalunya, DPTOP (Direcció General d'Urbanisme).
- CROSTA, Pier Luigi (ed.) (1984). *La produzione sociale del piano. Territorio, società e stato nel capitalismo maturo* Milano: Franco Angeli
- DEELSTRA, Tjeerd (et alii) (eds.) (1991). *The resourceful city: management approaches to efficient cities fit to live in* Amsterdam: The Netherlands MAB Committee
- DELLA PERGOLA, Giuliano (1993). *Urbanesimo. Antologia critica di scritti sulla città* Napoli: Liguori
- Donostialdeko Okupazio Batzarra & Likiniano Elkartea (2001). *Vivienda: Especulación, ... & Okupazioak*. Bilbo: DDT Banaketak.
- DUPUY, Gabriel (1992). *L'urbanisme des réseaux. Théories et méthodes*. Paris: Armand Colin [trad. cat.: *L'urbanisme de les xarxes. Teories i mètodes*. Vilassar de Mar: Oikos-Tau, 1996].
- ESTEBAN, Juli (1980). *Elements d'ordenació urbana* Barcelona: La Gaya Ciència (Pub. del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya) [edició de 1998, revisada: *Elementos de ordenación urbana* Barcelona: ed. Universitat Politècnica de Catalunya]
- ESTEBAN, Juli (1999). *El projecte urbanístic. Valorar la perifèria i recuperar el centre*. Barcelona: Aula Barcelona.
- ESTEBAN, Juli (2001). *L'ordenació urbanística: conceptes, eines i pràctiques*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- EVERSLEY, David (1973). *El planificador en la sociedad. Rol cambiante de una profesión* Madrid: IEAL; 1976
- EVREN S.A. (1992). *L'avaluació d'impacte ambiental en el planejament urbanístic* València: Generalitat Valenciana; Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports
- FERNÁNDEZ, Gerardo Roger (1996). *Estudio sobre el urbanismo y la protección de los recursos naturales* Madrid: Ministerio de Fomento; Dir. Gral. de la Vivienda, la Arquitectura y el Urbanismo
- FERRER, Amador; SABATÉ, Joaquim (1999). "L'urbanisme municipal", in NELLO, Oriol (dir.). *Vint anys d'ajuntaments democràtics 1979-1999. Elements per a un balanç i un debat de futur* Barcelona: Federació de Municipis de Catalunya; pp. 117-159
- FIGUEROA, Jonás (1990-91). "Conflicto social, territorio y planeamiento. Una reflexión sobre la utilidad y la operatividad del plan de urbanismo", *Ciudad y Territorio*, 86-87; pp. 29-47
- FONT, Antonio; LLOP, Carles; VILANOVA, Josep M. (1999). *La construcció del territori metropolità. Morfogènesi de la regió urbana de Barcelona*. Barcelona: Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

- FORN, Manuel de; PASCUAL, Josep M. (1995). *La planificación estratégica territorial. Aplicación a los municipios* Barcelona: Diputación de Barcelona
- FORTIÀ, Josep M. (ed.) (2000). *La intervención en el paisaje: claus per a un debat*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona & Fundació Privada: Girona, Universitat i futur.
- GARCÍA FERNÁNDEZ, Jesús (et alii) (1993). *Medio ambiente y ordenación del territorio* Valladolid: Universidad de Valladolid
- GIBELLI, Cristina; MAGNANI, Italo (ed.) (1988). *La pianificazione urbanistica come strumento di politica economica* Milano: Franco Angeli
- GIGOSOS, Pablo; SARAVIA, Manuel (1993). "Relectura del planeamiento español de los años 80: generación de planes, generaciones de urbanistas", *Ciudades*, 1; p. 37-52
- GIRARDET, Herbert (2001). *Creando ciudades sostenibles*. València: Tilde
- GÓMEZ ORTIZ, Antonio (1991). "Fundamentos físicos en la ordenación del territorio: la aportación de la Geografía Física. El ejemplo de la montaña" in *SCG Primer Congrés Català de Geografia. II Ponències* Barcelona: Societat Catalana de Geografia; pp. 85-97
- GÓMEZ, Domingo (1985). *El espacio rural en la ordenación del territorio* Madrid: Instituto de Estudios Agrarios, Pesqueros y Alimentarios
- GONZÁLEZ ORDOVÁS, María José (et alii) . (1998). *El malestar urbano en la gran ciudad*. Madrid: Talasa - Fundación COAM.
- GREED, Clara (1993). *Introducing town planning* London: Longman
- GUIDICINI, Paolo (1998). *Nuovo manuale per le ricerche sociali sul territorio* Milano: FrancoAngeli
- HALL, Peter (1974). *Urban and regional planning* Harmondsworth: Penguin Books [3a ed. London: Routledge; 1992].
- INDOVINA, Francesco (1991). "Città metropolitane e scienza regionale", *Archivio di Studi Urbani e Regionali*, 40; pp. 3-6
- INDOVINA, Francesco (ed.) (1990). *La città di fine millennio. Firenze, Genova, Milano, Napoli, Roma, Torino* Milano: Franco Angeli.
- INDOVINA, Francesco (ed.) (1993). *La città occasionale. Firenze, Napoli, Torino, Venezia* Milano: Franco Angeli.
- KOHR, Leopold (1976). *The City of Man: the Duke of Buen Consejo* San Juan: Editorial de la Universidad de Puerto Rico. [trad. ital. *La città a dimensione umana* Como: Red; 1992].
- KRIER, Leon (1993). "La civilització industrial davant el repte d'una ciutat nova", *Medi ambient, Tecnologia i Cultura*, 5; pp. 36-41
- LACAZE, Jean-Paul (1995). *La ville et l'urbanisme*. Paris: Flammarion.
- LANDÁBURU, Eneko (1988). "La política regional comunitaria y la ordenación del territorio europeo", *Estudios Territoriales*, 26; pp. 21-29
- LARROSA, Manuel (1986). "De l'urbanisme a l'administració local del territori", *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, 9; pp. 71-89
- LE CORBUSIER (1941). *La Charte d'Athènes* Paris: Editions de Minuit [trad. cast. *Principios de urbanismo (La Carta de Atenas)* Barcelona: Ariel, 1971]
- LECOIN, Jean-Pierre (1993). "Quelle planification urbaine pour le XXIe siècle?", *Cahiers de l'Institut d'Aménagement et d'Urbanisme de la Région d'Ile-de-France*, 104-105; pp. 7-33
- LÓPEZ de LUCIO, Ramón (1993). *Ciudad y urbanismo a finales del siglo XX* València: Universitat de València; Servei de Publicacions
- MARAGALL, Pasqual (ed.) (1999). *Europa pròxima. Europa, regions i ciutats*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona-Edicions UPC.
- MARTINEZ, C.; IBAÑEZ, A.; VEGARA, A. (1991). *La ordenación urbana. Aspectos legales y práctica profesional* Pamplona: Universidad de Navarra
- MARTINOTTI, Guido (1993). *Metropoli. La nuova morfologia sociale della città* Bologna: Il Mulino
- MARTORELL PORTAS, V.; FLORENSA FERRER, A.; MARTORELL OTZET, V. (1970). *Historia del urbanismo en Barcelona. Del Plan Cerdà al Área metropolitana* Barcelona: Comisión de Urbanismo y Servicios Comunes de Barcelona y otros municipios-ed. Labor
- MASJUAN, Eduard (2000). *La ecología humana en el anarquismo español. Urbanismo orgánico o ecológico, neomalthusianismo y naturismo social*. Barcelona: Icaria
- MAZÓN, Tomás (1997). *Introducción a la planificación urbana* Alacant: Aguaclara
- McLOUGHLIN, J. Brian (1973). *Planeamiento urbano y control* Madrid: IEAL; 1975
- MOIX, Llätzer (1994). *La ciudad de los arquitectos*. Barcelona: Anagrama.
- MONCLÚS, Francisco Javier (ed.) (1998). *La ciudad dispersa* Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona
- MONTGOMERY, John; THORNEY, Andy (eds.) (1990). *Radical planning initiatives. New directions for urban planning in the 1990s* Aldershot: Gower
- MONTRICHER, Nicole de (1995). *L'aménagement du territoire*. Paris: La Découverte
- MOYA, Luís (ed.) (1994). *La práctica del planeamiento urbanístico* Madrid: Síntesis

- NEL.LO, Oriol (1991). "Les teories sobre l'ordenament del territori a Catalunya. Els antecedents" in SCG (ed.) *Primer Congrés Català de Geografia. II Ponències* Barcelona: Societat Catalana de Geografia; pp. 53-67 [reproduït a *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona IEMB*], 6; pp. 77-90; 1991]
- NEL.LO, Oriol (2001). *Ciutat de ciutats. Reflexions sobre el procés d'urbanització a Catalunya*. Barcelona: Empúries.
- OLIVA, Josep (2001). *La confusió de l'urbanisme. Ciutat pública versus ciutat domèstica*. Barcelona: Pòrtic.
- PANERAI, Philippe; MANGIN, David (1999). *Proyectar la ciudad*; Madrid: Celeste, 2002
- Papers. Regió Metropolitana de Barcelona. Territori, Estratègies, Planejament* [diversos números]
- PAQUOT, Thierry; LUSSAULT, Michel; BODY-GENDROT, Sophie (eds.) (2000). *La villa et l'urbain. L'état des savoirs*. Paris: La Découverte.
- PINTÓ, Josep; VILA, Josep (eds.) (1998). *El PEIN, cinc anys després: balanç i perspectives*. Girona: Universitat de Girona.
- PPT (2000). *Perspectiva de desenvolupament del territori europeu. Per un desenvolupament equilibrat i sostenible de la Unió Europea*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme, Programa per al Planejament Territorial.
- PUJADAS, Romà; FONT, Jaume (1998). *Ordenación y planificación territorial* Madrid: Síntesis
- ROCA, Francesc (1979). *Política econòmica i territori a Catalunya, 1901-1939* Barcelona: Ketres
- ROCA, Joan (coord.) (1997). *Expansió urbana i planejament a Barcelona* Barcelona: Institut de Cultura de Barcelona & ed. Proa
- RUEDA, Salvador (1993). "L'ecologia urbana i la planificació de la ciutat", *Medi ambient, Tecnologia i Cultura*, 5; pp. 6-17
- SALZANO, Edoardo (ed.) (1992). *La città sostenibile* Roma: edizioni delle Autonomie
- SÁNCHEZ de MADARIAGA, Inés (1999). *Introducción al urbanismo. Conceptos y métodos de la planificación urbana*. Madrid: Alianza Editorial
- SANTACANA, Francesc (2000). *El planejament estratègic*. Barcelona: Aula Barcelona
- SCANDURRA, Enzo (1988). *Le basi dell'urbanistica. Conoscere e pianificare il territorio* Roma: Editori Riuniti
- SCANDURRA, Enzo (1999). *La città che non c'è. La pianificazione al tramonto*. Bari: Dedalo.
- SCOT (1991). *Els residus a Catalunya*. Barcelona: Societat Catalana d'Ordenació del Territori.
- SCOT (1992). *El pla d'Espais d'Interès Natural a Catalunya*. Barcelona: Societat Catalana d'Ordenació del Territori.
- SCOT (1995). *Planejar els incendis?* Barcelona: Societat Catalana d'Ordenació del Territori.
- SCOT (1999). *Els plans generals dels noranta*. Barcelona: Societat Catalana d'Ordenació del Territori.
- SERRATOSA, Albert (1979). *Objetivos y metodología de un plan metropolitano* Vilassar de Mar: Oikos-Tau
- TERAN, Fernando de (1999). *Historia del urbanismo en España III. Siglos XIX y XX* Madrid: Cátedra
- TORRES CAPELL, Manuel de (1999). *La formació de la urbanística metropolitana de Barcelona. L'urbanisme de la diversitat*. Barcelona: Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.
- TULLA, Antoni F. (1991). "El pensament sobre l'ordenament del territori i la legislació actuals" in SCG (ed.) *Primer Congrés Català de Geografia. II Ponències* Barcelona: Societat Catalana de Geografia; pp. 69-83
- VALLS, Xavier (2001). *Quan l'habitatge fa ciutat*. Barcelona: Aula Barcelona.
- VEGARA, Alfonso (1993). "Cultura urbana y cultura del territorio. Los retos del urbanismo del siglo XXI", *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales*, 95-96; pp. 245-255

Estructura del curs

Classes teòriques: dl + dm + dx + dj 10h a 11h

Classes pràctiques: dl + dx 15h a 16h

Avaluació

a. Prova escrita individual: dl 3 de febrer de 2003 (segona convocatòria: dl 7 de juliol de 2003)

b. Pràctiques d'aula i elaboració d'un treball de curs.

Per poder ser avaluat/da cal haver fet les parts a. i b.; es valorarà l'assistència i la participació en les sessions de classe.

Bellaterra, 30 de setembre de 2002